

Μνήμη και προσδοκία στην ανατολή του νέου έτους.

Γράφει ο Αρχιμανδρίτης Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας.

Ο ουρανοφάντωρ Μέγας Βασίλειος, του οποίου τη μνήμη εορτάζουμε στην ανατολή του νέου έτους, μας διδάσκει ότι ο χρόνος συνυφαίνεται άμεσα με τη ζωή του ανθρώπου. Τον παρομοιάζει με τη ροή ενός ποταμού που τρέχει παραπλεύρως με την ανθρώπινη ζωή. Όπως η κίνηση του ποταμού είναι ασύλληπτη ακόμη και από το ανθρώπινο βλέμμα καθώς είναι αδιάκοπη, κατά τον ίδιο τρόπο η κίνηση του χρόνου όντας αέναη και ατελείωτη, παραμένει ασύλληπτη από τον νου καθώς το παρελθόν είναι χαμένο, ενώ το μέλλον δεν βρίσκεται στη διάθεσή μας. Ταυτόχρονα το παρόν αποτελεί μία ασύλληπτη και φευγαλέα στιγμή. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Ἡ οὐχί τοιοῦτος ὁ χρόνος, οὗ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίσθη, τὸ δὲ μέλλον οὐπω πάρεστι, τὸ δὲ παρόν πρὶν γνωσθῆναι διαδιδράσκει τὴν αἴσθησιν;»^[1].

Η αέναη κίνηση του χρόνου η οποία συμπαρασύρει τη ζωή του ανθρώπου δικαιολογεί την παροδικότητα και μεταβολή των πραγμάτων του κό-

σμου. Ο Μέγας Αντώνιος παρομοιάζει τον παρόντα κόσμο με ένα πανδοχείο όπου διανυκτερεύουν οι άνθρωποι. Κοινή μοίρα όλων αυτών που διανυκτερεύουν είτε έχουν κρεβάτι να κοιμηθούν είτε δεν έχουν, είναι ότι το πρωί της επόμενης ημέρας όλοι ανεξαιρέτως θα αναχωρήσουν από αυτό το πανδοχείο. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Από εκείνους που διανυκτερεύουν στα πανδοχεία, μερικοί βρίσκουν κρεβάτια. άλλοι δεν έχουν κρεβάτι και κοιμούνται στο πάτωμα. Κι όταν περάσει η νύχτα, πρωί-πρωί αφήνουν το κρεβάτι τους και το πανδοχείο και φεύγουν όλοι μαζί, έχοντας μόνο τα πράγματά τους. Κατά τον ίδιο τρόπο και όλοι όσοι γεννιούνται σ' αυτόν τον κόσμο, και οι φτωχοί και οι πλούσιοι και επίσημοι, βγαίνουν από την ζωή σαν από πανδοχείο, χωρίς να παίρνουν μαζί τους τίποτε από τις απολαύσεις του βίου και από τα πλούτη τους, παρά μόνον τα έργα τους, καλά ή κακά, όσα έκαναν στη ζωή τους»^[2]. Για αυτό το λόγο «ὁ καιρός», σημειώνει ο Απόστολος Παύλος, είναι «συνεσταλμένος», «ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μή ἔχοντες ᾤσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μή κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μή χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μή κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μη καταχρώμενοι· παράγει γάρ τό σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου» (Α΄ Κορ. 7, 29-31). Ο κόσμος υποκείμενος στη χρονική ρευστότητα παρέρχεται και μαζί του όλα όσα επιθυμούν οι άνθρωποι μέσα σ' αυτόν, ενώ όποιος επιτελεί το θέλημα του Θεού θα ζήσει αιώνια. «Καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τόν αἰῶνα» (Α΄ Ιωάν. 2, 17).

Εντούτοις, ο άνθρωπος ζει και συμπεριφέρεται σαν να πρόκειται να ζήσει αιώνια. Θεωρεί τις ανθρώπινες καταστάσεις ως σταθερές και αιώνιες. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο καθηγητής Θεολογίας κ. Γεώργιος Μαντζαρίδης, ζούμε μια κατάσταση προωθημένης ακηδίας εξαιτίας του εγκλωβισμού μας εντός της παροδικότητας του χρόνου και της ματαιότητας των εγκοσμίων^[3]. Ανικανοποίητος ο άνθρωπος από αυτό που έχει στο παρόν, φροντίζει να τραφεί με τις ελπίδες ενός αβέβαιου μέλλοντος όπως λέγει και ο Μ. Βασίλειος: «Τοιοῦτος γάρ ὑπάρχει ὅλος ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος μη ἀρκούμενος τοῖς φθάσασιν, ἀλλά τρεφόμενος οὐ τοῖς φθάσασιν μᾶλλον ἀλλά τοῖς μέλλουσιν»^[4].

Ωστόσο, αν και ο άνθρωπος δρα και κινείται μέσα στον κόσμο σαν να πρόκειται να ζήσει αιώνια, όσο και αν ο άνθρωπος αδιαφορεί για την ύπαρξή του χρόνου, εν τούτοις δεν μπορεί να δραπετεύσει από τα όρια της φύσεώς του, και από το γεγονός ότι ίσταται μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος, μνήμης και προσδοκίας. Η μνήμη είναι το παρελθόν μέσα στο παρόν και συντίθεται από τα γεγονότα τα οποία θυμόμαστε. Η προσδοκία από την άλλη πλευρά είναι το μέλλον μέσα στο παρόν και περιέχει ελπίδες και φόβους, επιθυμίες και σχέδια. Οι σκέψεις αυτές μας οδηγούν στα ερωτήματα που τίθενται σε κάθε χρονικό κατώφλι, όπως συμβολικά τοποθετούνται και στην αρχή μιας νέας χρονιάς: Ποιές οι προσδοκίες μας για το νέο έτος; Πόσο έτοιμοι είμαστε για το προβλέψιμο και το απρόβλεπτο; Εν τέλει, πόσο η προσδοκία είναι ελπίδα και πόσο φόβος;

Αναμφισβήτητα, κατά το παρελθόν έτος ζήσαμε πρωτόγνωρες καταστάσεις εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού (covid-19) που ενέσκηψε στην ανθρωπότητα. Κανείς δεν υποπτευόταν ότι θα ευρισκόμεθα αντιμέτωποι με μία περίπλοκη κρίση η οποία οδήγησε σε οριακές καταστάσεις δοκιμάζοντας όλη την ανθρωπότητα ανασύροντας τους χειρότερους φόβους της^[5]. Για αυτό το λόγο, ο πολύς κόσμος θεώρησε το προηγούμενο έτος ως το χειρότερο έτος όλων των εποχών και το «ξόρκισε» να φύγει και να μην επιστρέψει ξανά. Αυτή η στάση όμως δεν είναι πνευματική και υπαγορεύεται από το γεγονός ότι ο άνθρωπος αρνείται να κατανοήσει την ωφέλεια των δοκιμασιών.

Οι θλίψεις του παρόντος βίου εντάσσονται μέσα στο σχέδιο της Θείας Πρόνοιας για τη σωτηρία του ανθρώπου^[6]. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και μέσα στις δοκιμασίες πρέπει να υπάρχει απόλυτη εμπιστοσύνη στο Θείο θέλημα διότι, όπως μας διδάσκει ο οσιώτατος μακαριστός Γέρων Ιωσήφ ο Βατοπαιδινός, μέσω του θεοπρεπούς Θείου θελήματος εφαρμόζεται και επικρατεί η πανσωστική Θεία Πρόνοια μέσα στη ζωή των ανθρώπων. «Τίς σοφός καί φυλάξει ταῦτα καί συνήσει τά ἑλέη τοῦ Κυρίου; (Ψαλμ.106,43)^[7]. Ενώ ο άγιος Παΐσιος ο αγιορείτης μας λέγει : «ο Θεός οικονομάει για τον κάθε άνθρωπο έναν σταυρό ανάλογο με την αντοχή του, όχι για να βασανιστεί, αλλά για να ανέβει από τον σταυρό στον Ουρανό – γιατί στην ουσία ο σταυρός

είναι σκάλα προς τον Ουρανό. Αν καταλάβουμε τι θησαυρό αποταμιεύουμε από τον πόνο των δοκιμασιών, δεν θα γογγύζουμε, αλλά θα δοξολογούμε τον Θεό σηκώνοντας το σταυρουδάκι που μας χάρισε»^[8]. Είναι αποκαλυπτικός ο λόγος του αγίου Σωφρονίου του Έσσεξ ο οποίος τονίζει ότι εάν οι ρίζες ενός δέντρου «δεν εισέδυσον εις τα σκοτεινά έγκατα της γης -ίσως τοσούτον βαθέως, όσον υψούται και η κορυφή-, τότε δεν θα ηδύναντο αύται ούτε να τρέφουν, ούτε να στηρίζουν το δένδρο· και ασθενής τις άνεμος θα ανέτρεπεν αυτό»^[9]. Κατά έναν παρόμοιο τρόπο είναι αναγκαίες οι δοκιμασίες και οι θλίψεις ώστε να προκόψουμε πνευματικά.

Μέσα στη Θεία Λειτουργία αιτούμεθα προς το Θεόν «τόν υπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καί μετανοία ἐκτελέσαι». Όπως επισημαίνει ο σεβαστός Καθηγούμενος της Ι. Μ. Βατοπαιδίου Γέρων Εφραίμ, «ο Χριστός είναι ο Δημιουργός και ο Κύριος του κόσμου και του χρόνου. Εκείνος μας δίδαξε να αξιοποιούμε τον χρόνο μας με την αγαθοεργία, την άσκηση, την προσευχή, την τήρηση των εντολών, την μυστηριακή ζωή και την Θεία Λατρεία, όπου ο άνθρωπος αγιάζεται, γιατί και ο χρόνος εξαγιαζεται, γίνεται λειτουργικός χρόνος. Ο χριστιανός δεν αποστρέφεται τον χρόνο, τον χώρο, την ύλη και την ιστορία. Όλα αυτά τα χρησιμοποιεί σωστά και με την Χάρη του Θεού τα εντάσσει στην προοπτική της αιωνιότητας και γεύεται από την παρούσα ζωή του την αιωνιότητα. Γι' αυτό πρέπει να αξιοποιούμε τον χρόνο μας με την μετάνοια και τα έργα της ανιδιοτελούς εν Χριστώ αγάπης, ώστε να οικειοποιηθούμε την αιωνιότητα, το τέλος όλων των αγαθών»^[10].

Ο χρόνος για τον άνθρωπο έχει μια ευθύγραμμη πορεία. Αρχή και τέλος, τα παρελθόντα έτη από τη μια και τα έτη του μέλλοντος που αναμένονται από τήν άλλη και αποτελούν και το μέτρο μέτρησης του παρόντος βίου. Η Εκκλησία καλεί τον άνθρωπο να υπερβεί αυτή τη διάσταση παρελθόντος και μέλλοντος, τη ρουτίνα της αλληλοδιαδοχής των ετών και να βιώσει την αιωνιότητα μέσα στο παρόν. Αυτή η δυνατότητα παρέχεται διότι ακριβώς το Αιώνιο εισέβαλλε μέσα στον πεπερασμένο χρόνο μας μέσω της ενσάρκωσης του Υιού και Λόγου του Θεού. Με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος, το οποίο «ώσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας» (Πραξ.2,2) φανερώνει την αιωνιότητα στο ιστορικό μας παρόν, αφού βιώνουμε αυτήν την πραγματικότητα σε κάθε

Θεία Λειτουργία, από την έναρξή της καθώς ο Ιερέας με την εκφώνησή του «Εύλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...» αναγνωρίζει ότι βρισκόμεθα και κινούμεθα εντός των πνευματικῶν ορίων της Βασιλείας του Θεού, δηλαδή της αιωνιότητας, ἔως την κορύφωσή της, με την επίκληση του Παναγίου και τελεταρχικού Πνεύματος για τον καθγιασμό των Τιμίων Δώρων και μέχρι την περάτωσή της όπου ψάλλουμε «εἶδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον...» διακηρύσσοντες ὅτι γίναμε θεατές των αρρήτων και απορρήτων μυστηρίων του Θεού.

Αναρίθμητα παραδείγματα καταδεικνύουν την συγκλονιστική βίωση της παρουσίας του Θεού στον παρόντα χρόνο. Αποκαλύψεις, οράματα, χαρίσματα, ιάσεις, προφητείες και άλλα θαυμαστά γεγονότα αποδεικνύουν τη φανέρωση της αιωνιότητας μέσα στο ιστορικό μας χωροχρόνο. Είναι αποκάλυπτικός ο λόγος του μακαριστού Γέροντα Ιωσήφ Βατοπαιδινού ο οποίος ετόνιζε στις νουθεσίες του ὅτι το θέμα της σωτηρίας μας δεν είναι μια αφηρημένη ιδέα ὅτι δηλαδή, μετά θάνατον θα σωθούμε, αλλά οφείλουμε από την παρούσα ζωή, από τώρα, να διεκδικούμε τη σωτηρία και τον αγιασμό, την αίσθηση της Χάριτος και της Βασιλείας του Θεού η οποία είναι εντός μας. Ως παραδείγματα μάλιστα πρόγευσης της αιωνιότητας και επίτευξης του αγιασμού στη παρούσα ζωή ἔφερε πολλάκις τόσο τον πνευματικό του πατέρα ἅγιο Ιωσήφ των Ησυχαστή ὅσο και τον πνευματικό του αδερφό ἅγιο Εφραίμ τον Κατουνακιώτη, οι οποίοι από την παρούσα ζωή επέτυχαν τον αγιασμό και την ἔμπρακτον θεοειδίαν, λαμπρυνόμενοι με τα χαρίσματα του ἁγίου Πνεύματος ὅπως τη διόραση, την προόραση και την προφητεία^[11].

Ο Μέγας Βασίλειος αναφέρει ὅτι σήμερα οι πιστοί ζούμε σε ἕναν κόσμο που δύνει, σε μια εσπέρα και σε μια ἔντονη αναμονή για ἐκεῖνο το λαμπρό πρωινό ὅταν θα ανατείλει η ημέρα της δευτέρας ἔλευσης του Κυρίου^[12] η οποία ονομάζεται και ὄγδοη ημέρα, διότι είναι μια κατάσταση ἔξω από την ανακύκληση των επτά ημερῶν και επομένως ἔξω από την χρόνο και δηλώνει «τήν μετά τόν χρόνον τοῦτον κατάστασιν, τήν ἄπαυστον ἡμέραν, την ἀνέσπερον, τήν ἀδιάδοχον, τόν ἄληκτον ἐκεῖνον καὶ ἀγήρω αἰῶνα»^[13],

όντας σύμβολο της αιωνιότητας, όπως λέγει ο άγιος Νείλος ο ασκητής^[14] και της μέλλουσας ζωής κατά τον Ιερό Χρυσόστομο^[15].

Στον παρόντα χρόνο αυτή η ημέρα της απολυτρώσεως μάς φανερώνεται με σύμβολα και εικόνες, «δι' έσόπτρου έν αίνιγματι». Οδηγούμενοι όμως από την πρόγευση και τον «αρραβώνα» των μελλόντων στην τελική εκπλήρωση των επαγγελιών του Θεού προγευόμαστε ήδη κατά την παρούσα ζωή, με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος, εκείνη την μελλοντική κατάσταση κατά την οποία θα καταργηθεί τελείως το κράτος της φθοράς και του θανάτου που υφίσταται εντός του πεπερασμένου χώρου και χρόνου.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>